

Kommunstyrelsen

Granskningsrapport av intern styrning och kontroll 2017

Förslag till beslut *Förslag till kommunfullmäktige*

Granskningsrapport av intern styrning och kontroll 2017 läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

I september 2017 beslutade kommunfullmäktige om en ny riktlinje för intern styrning och kontroll.

Kommunfullmäktige beslutade att under 2017 följa upp:

- Hur förvaltningar och bolag säkerställer moms hantering.
- Att det finns rutiner för statsbidragshanteringen.

Återkontroll av 2014 års internkontrollarbete gällande:

- Kontinuitetsplaner för it avbrott.
- Värdebaserade samtal om riktlinjen för korruption, muta och jäv.

Kommunfullmäktige ska förutom att följa upp de koncerngemensamma momenten årligen följa upp att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Förvaltningarna och bolagen har följt upp särskild momsersättning. Resultatet av kontrollen visade att ingen förvaltning har en dokumenterad rutin för återsökning av särskild momsersättning. Förvaltningarna saknar delvis kompetens kring vad som får återsökas. Stickprovet visade att sex förvaltningar missat att återsöka 14 fakturor till ett värde av ca 60 000 kronor. Bolagens revisorer har granskat momsredovisningen för 2016 utan anmärkning.

Förbättringsarbete av särskild momsersättning samordnas genom processledningsgrupp ekonomi (PLG Ekonomi) som består av kommunkoncernens ekonomichefer. Vidare kommer en uppföljning ske kring de fakturor som upptäcktes vid stickprovet.

Förvaltningarna har följt upp om det finns dokumenterade rutinerna för ansökningar av statsbidrag och om dessa tillämpas. Slutsatsen är att arbetet inte är klart då samtliga förvaltningar inte har en rutin och använder sig av

dualitetsprincipen. Förbättringsarbete av statsbidrag samordnas och hanteras genom processledningsgrupp ekonomi (PLG Ekonomi). Stadsbidrag återkontrolleras i internkontrollen 2018.

Återkontrollen av kontinuitetsplaner för kortare eller längre it avbrott visade att två av nio förvaltningar har kontinuitetsplaner. Kännedom finns om att operativa enheter säkrat hantering av it avbrott för samhällsviktiga funktioner. Att det saknas kontinuitetsplaner otydlig kravbild och avsaknad av stöd i arbetet. Åtgärder genomfördes under november 2017 och kommunledningskontoret kommer att arbeta fram gemensamma riktlinjer och planera fler utbildningsinsatser under 2018.

Återkontrollen av värdebaserade samtal visade att kännedomen av regler för korruption, mutor och jäv är relativt god överlag. Det finns dock brister när det gäller årliga riskanalyser, rutiner för att lokalt förhindra och förebygga uppkomsten av korruption mutor och jäv samt påföljande åtgärder. Området återkontrolleras genom stickprovskontroller 2018.

Efter granskning av kommunkoncernens slutrapporter är bedömningen att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. Förbättringsområden är förutom fortsatt implementering av den nya riktlinjen, tydligare koppling mellan valda kontrollmoment och risk- och konsekvensanalyser, kontroll och uppföljning av privata utförare/aktörer samt en test av en självskattningsmodell.

Finansiering

Implementering av ny riktlinje samt konsulttjänster via konsult och uppdrag 2018 sker inom ramen för ekonomi och kvalitets budget, BAS överenskommelse med konsult och uppdrag, samt utvecklingsmedel.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Pär Eriksson
Kommundirektör

Tommy Malm
Ekonomidirektör

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder och bolag
Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, ekonomi och planering

Kommunstyrelsen

Granskningsrapport av intern styrning och kontroll 2017

Bakgrund och tidigare beslut

I september 2017 beslutade kommunfullmäktige om en ny riktlinje för intern styrning och kontroll. Den interna styrningen och kontrollen omfattar alla system, processer och arbetsrutiner. Verksamhetsansvariga ska på en rimlig nivå säkerställa:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av lagar, styrdokument och beslut.
- Säkra tillgångar och förhindra förluster.
- Upptäcka och eliminera allvarliga fel.

Genom god intern styrning och kontroll vill Eskilstuna kommunkoncern ha ordning och reda utveckla verksamheten och skapa förtroende hos invånare, kunder och medarbetare.

Kommunfullmäktige har beslutat om fyra koncerngemensamma kontrollmoment för 2017:

- Hur förvaltningar och bolag säkerställer momshantering.
- Att det finns rutiner för statsbidragshantering.

Återkontroll av 2014 års internkontrollarbete gällande:

- Kontinuitetsplaner för it avbrott.
- Värdebaserade samtal om riktlinjen för korruption, muta och jäv.

Kommunfullmäktige ska förutom att följa upp de koncerngemensamma momenten årligen följa upp att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Uppföljning av koncerngemensamma kontrollmoment

Internkontrollområdena har arbetats fram av processerna och förankrats i processledningsgrupp kvalitet (PLG kvalitet) och ekonomi (PLG ekonomi). Kommunledningskontoret tillsammans med konsult och uppdrag tar fram anvisningar, samordnar genomförandet av kontrollmomenten och dokumenterar uppföljningen.

Uppföljning av hur förvaltningar och bolag säkerställer "momshantering"

Kontrollen syftar till att säkerställa tillämpning av anvisningar och rutiner, så att redovisning av mervärdesskatt följer gällande lagstiftning och praxis samt att eventuella avvikelser hanteras.

Moms är ett brett område och årets internkontroll har följt upp särskild momsersättning där det bedöms föreligga störst risk för väsentliga fel. Uppföljningen genomfördes i form av en enkät och en kontroll av april månads fakturor. I enkäten framkom att ingen förvaltning har en dokumenterad rutin för återsökning av särskild momsersättning. Det har också i samtal med förvaltningar framgått att kommunen i vissa delar inte har tillräckligt hög kompetens kring vad som får återsökas.

För bolagen har en mer generell kontroll gjorts. Bolagens revisorer har granskat momsredovisningen för 2016 utan anmärkning.

Stickprovskontrollen i april visade att kommunen har missat att återsöka 14 fakturor på sex olika förvaltningar till ett värde av ca 60 000 kronor.

Framåtriktat behöver kompetensen kring moms stärkas i förvaltningsorganisationen och dessutom behöver en rutin för att fånga upp fakturor upprättas. Frågan samordnas och hanteras vidare genom processledningsgrupp ekonomi (PLG ekonomi) där alla förvaltningar och bolag representeras genom respektive ekonomichef. Vidare kommer en uppföljning kring de fakturor som upptäcktes i april att göras för att se om motsvarande fakturor har återsökts under resten av året, då även retroaktivt.

Uppföljning av att det finns rutiner för statsbidragshanteringen

Syftet med kontrollen är att säkra förvaltningarnas tillämpning av de nya dokumenterade rutinerna för ansökningar av medel från staten, statliga myndigheter och externa parter samt att dualitetsprincipen efterlevs.

Under oktober skickades en enkät ut till samtliga ekonomichefer i kommunen, vilken åtta av nio svarade på. Av de svar som inkom var det två som hade rutiner för de statsbidrag som är tillämpliga på den egna förvaltningen, resterande svarade att arbetet har påbörjats och beräknas vara klart under 2017.

Vid frågan om dualitetsprincipen tillämpas, det vill säga att två personer måste handlägga en transaktion, svarade fem av åtta att de tillämpar den. En svarade "nej" och två "vet inte".

Slutsatsen är att arbetet inte är klart, då samtliga förvaltningar inte har en rutin och använder sig av dualitetsprincipen. Dessa punkter kommer att tas upp i internkontrollen 2018.

Enligt den övergripande rutinen gällande statsbidrag ska ett kommunövergripande forum för dialog och samordning av statliga bidrag upprättas. Denna kommer att inrättas i det redan befintliga forumet, processledningsgrupp ekonomi (PLG ekonomi), som upprättar en övergripande plan med utpekad förvaltning som söker respektive bidrag.

Återkontroll av kontinuitetsplaner för att säkerställa hantering av kortare eller längre it avbrott

Kommunfullmäktige beslutade den 27 augusti 2015 om återkontroll av kontinuitetsplaner på grund av avvikelser och i vissa fall avsaknad av planerna att säkerställa hantering av kortare eller längre it avbrott. Brister i hantering av it avbrott kan få stora konsekvenser då verksamheterna är allt mer beroende av it system i den dagliga driften.

Uppföljning genomfördes i form av en enkätundersökning som skickades till samtliga kvalitetsansvariga/kvalitetschefer i april 2017. Två av nio förvaltningar har kontinuitetsplan gällande it avbrott för förvaltningen, och flera operativa enheter har planer för att klara att ge exempelvis ekonomiskt bistånd vid ett it avbrott. Att förvaltningar saknar kontinuitetsplaner beror bland annat på att kravbilderna för kontinuitetsplan är otydligt och att det saknats stöd för arbetet. Som ett led i att stötta förvaltningar och bolag genomförde kommunledningskontorets en workshop i november då de fick med sig nödvändiga kunskaper i kontinuitetsplanering, inklusive verktyg. Framåtriktat kommer kommunledningskontoret att arbeta med gemensamma riktlinjer och under 2018 kommer flera utbildningar planeras för att förvaltningar och bolag sedan ska kunna ta fram egna kontinuitetsplaner utifrån sina verksamhetsrisker.

Återkontroll av värdebaserade samtal

2013 beslutade kommunfullmäktige om nya riktlinjer mot korruption, muta och jäv. Under hösten 2013 beslutade kommunfullmäktige att följa upp ifall riktlinjen mot korruption, muta och jäv inom ramen för internkontrollen genom att skicka ut en enkät till alla chefer inom kommunen under slutet av 2014. På frågan om medarbetare känner till rutinen svarade 78 procent ”ja”.

Kommunfullmäktige beslutade även 2015 om en återkontroll av rutinen. Återigen genomfördes uppföljningen genom en enkät till alla chefer inom kommunen under hösten 2017. På frågan om medarbetare känner till rutinen svarade 75 procent ”ja”.

Analysen av internkontrollpunkten visar att kännedomen om regler för korruption, mutor och jäv är relativt god överlag. Det finns dock brister när det gäller årliga riskanalyser, rutiner för att lokalt förhindra och förebygga uppkomsten av korruption mutor och jäv samt påföljande åtgärder. Framåtriktat kommer under 2018 stickprovskontroller på dessa frågor göras och därefter förslag till åtgärd.

Granskning av att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig

Systematik och arbetssätt utgår från COSO modellen, ett etablerat ramverk som omfattar fem komponenter: Kontrollmiljö, Riskbedömning och analys, Kontrollmoment och kontrollåtgärder, Information och Tillsyn.

Kärnan i intern styrning och kontroll är riskhantering, där verksamhetsansvariga med stöd av internkontrollsamordnaren eller liknande roll arbetar systematiskt i fem steg:

1. identifierar och beskriver de risker som är förknippade med verksamheten
2. bedömer hur betydande riskerna är och hur sannolikt det är att de inträffar - sannolikhet och konsekvens
3. analyserar och beslutar om hur riskerna ska hanteras (kontrollåtgärder), beslutar om hur efterlevnad av regelverk ska följas upp och kontrolleras (kontrollmoment)
4. genomföra internkontrollplanen
5. dokumenterar; internkontrollplan, delår, slut- och granskningsrapport.

Bedömning och slutsats

Utvecklare på konsult och uppdrag har utifrån granskning av slutrapporter gjort en generell bedömning av den interna kontrollens funktionalitet. Bedömningen är att kontrollmomenten generellt sett varit tydliga. Kontrollmomenten har genomförts och rapporterats till nämnd. Då avvikelser har uppdragets har även slutsatser gjorts och korrigerande åtgärdsförslag med åtgärdsplaner tagits fram. Ofta har åtgärderna genomförts under innevarande år. Det har i vissa fall föreslagits återkontroll 2018 för att säkerställa kontrollmomentet. Vid kontroller har även vissa sidoobservationer gjorts och beskrivits på ett tydligt sätt.

En förbättring utifrån granskningen är att tydliggöra att internkontrollmomenten i internkontrollplanen är valda utifrån risk- och konsekvensanalys.

Den nya riktlinjen med tillhörande anvisning har börjat tillämpas, men det krävs ytterligare tid för implementeringen. En enhetlig självskattningsmodell ska tas fram och testas. Självskattningsmodellen utgår från COSO modellen och tanken är att förvaltningarna själva, eller med hjälp av varandra, skattar hur väl den interna styrningen och kontrollen fungerar. Självskattningarna lämnas sedan till konsult och uppdrag för sammanställning, vilket skulle ge en tydligare övergripande bild över hur väl den interna styrningen och kontrollen fungerar i Eskilstuna kommunkoncern. Varje nämnd och styrelse kan följa den egna progressionen för varje år och ges också möjlighet att lära av varandra.

Inför nästa mandatperiod behöver kontroll och uppföljning av privata utförare/aktörer arbetas in i det årliga uppföljningsarbetet.

Slutsatsen är att den interna kontrollen generellt fungerar tillfredsställande i Eskilstuna kommunkoncern. Förbättringsområden är förutom fortsatt implementering av den nya riktlinjen, tydligare koppling mellan valda kontrollmoment och risk- och konsekvensanalyser, kontroll och uppföljning av privata utförare/aktörer samt en test av en självskattningsmodell.